

העיר העברית הראשונה

התואר "העיר העברית הראשונה" מיוחס לתל אביב (נוסדה ב- 1909) ושומר לה מקום מכובד בתולדות ישראל בעת החדשה.

אך מבט בפרספקטיבה רחבה, על כל תולדות ישראל, מוביל למסקנה כי העיר הזכאית לתואר הזה, היא ללא ספק – חברון.

שבת "חיי שרה", בה נקרא על קנין מערת המכפלה ע"י אברהם אבינו, היא הזדמנות טובה להעלות כמה נקודות מהעבר ההיסטורי הארוך מאד של חברון, הנמשך כבר לאורך כארבעת אלפים שנה.

חברון היא מקום ההתיישבות הראשון של אברהם אבינו. סיפור מסעותיו של אברהם בארץ ישראל (בראשית יב – יג) מראה שאברהם נוסע ונודד לאורך ההר המרכזי, מאלון מורה לבית אל – "הלוך ונסוע הנגבה", ורק במקום אחד כתובה המילה "וישב", המציינת מגורי קבע - בחברון. (בראשית יג יח). בחברון יסד אברהם העברי את הקהילה העברית הראשונה.

בחברון הקים אברהם את "הצבא העברי הראשון" (ביטוי של דוד בן גוריון) כאשר יצא למרדף אחרי המלכים שחטפו את לוט בן אחיו. (בראשית יד).

בחברון התקיימו הבריתות הראשונות, החשובות והמרכזיות בין אברהם וה' – ברית בית הבתרים, ברית הארץ וברית המילה. בריתות אלו הן רלוונטיות ומעצבות את חיי העם היהודי עד היום.

בחברון קנה אברהם את הנחלה העברית הראשונה – מערת המכפלה, וכך חיבר בפעם הראשונה את העם שעתיד היה לקום ממנו – עם ישראל, עם הארץ, ארץ המולדת – ארץ ישראל. (בראשית כג)

בחברון נקברו כל אבות ואימהות האומה; הם הניחו את היסוד, לכל מכלול התרבות, הערכים, והאמונה ובמילה אחת - לזהות הקולקטיבית של העם היהודי, ה"תוכנה" המאפיינת אותו עד ימינו.

האב האחרון, יעקב, בצוואתו האחרונה, שב ומזכיר את מערת המכפלה לבניו (בראשית מט). יעקב הוא האדם הראשון בעולם שנקרא "ישראל". שם זה הוענק לעם ישראל, ארץ ישראל, תורת ישראל, ובימינו – למדינת ישראל וכל זרועותיה (כנסת ישראל, צבא הגנה לישראל, וכו'). למעשה, העוגן העמוק עליו מיוסדת מדינת ישראל נמצא בחברון, במערת המכפלה.

חברון ממשיכה להיות עיר היסוד והראשית גם בתקופת המלוכה. מלכות דוד, סמל המלכות היהודית בעבר וגם בעתיד, החלה בחברון: בתחילה מלך דוד על יהודה, השבט המרכזי של העם היהודי (ואשר בזכותו אנו נקראים היום "יהודים") (שמואל ב ב) ולאחר שבע שנים הגיע זמנו לקבל את התואר – "דוד מלך ישראל". נציגי כל שנים עשר השבטים באו לחברון כדי להמליך פה אחד את דוד למלך על כל עם ישראל. השיר הידוע "דוד מלך ישראל חי וקיים" – הופיע לראשונה בחברון. כך הפך דוד את עיר האבות והאימהות גם לעיר המלכות.

אחר ההמלכה בחברון עלה דוד למלוך על כל ישראל בירושלים. חברון נשארה עיר היסוד והראשית, והפכה לסמל גם בהמשך ההיסטוריה היהודית. בתקופת הבית השני בנה הורדוס מלך יהודה את המבנה מעל מערת המכפלה, מבנה גדול ומרשים בעל עוצמה אדריכלית והיסטורית נדירה, וייחודי

בקנה מידה עולמי: ככל הנראה זהו המבנה הציבורי היחיד בעולם שניצב שלם ופעיל עד ימינו, מזה למעלה מ-2000 שנה.

חברון ממשיכה להוות בסיס למימד הראשוניות גם בדורות האחרונים: בפרעות תרפ"ט (1929) נחרבה הקהילה היהודית בידי פורעים ערבים, והיישוב היהודי העתיק בעולם הפסיק להתקיים. במשך 19 שנות כיבוש ירדן (1948 – 1967) נחרב הרובע היהודי, בית הכנסת אברהם אבינו הפך לדיר הבהמות ובית העלמין נעקר. אך בניגוד לכל הציפיות העם היהודי חזר לחברון: עיר האבות שוחררה במלחמת הישע (ששת הימים, תשכ"ז – 1967) והיישוב היהודי חודש. גם כאן הונח יסוד: קרית ארבע היא היישוב היהודי העירוני הראשון שהוקם ע"י ממשלת ישראל במולדת המשוחררת.

חברון, העיר העברית הראשונה, ממשיכה להוות סמל לשרשים, לזהות ולשיבה למולדת.